

Předpláči se

Pro Prahu: celoročně 5
zl., půlletně 2 zl. 50 kr.,
čtvrtletně 1 zl. 25 kr.
Pro venkov: celoročně
5 zl. 60 kr., půlletně 2 zl.
80 kr., čtvrtletně 1. 40
Jednotlivá čísla prodá-
vají se po 12 kr.
jednotlivé přílohy hud.
po 50 kr.,
Za inseráty se platí mimo
kolek pouze 2 kr. za řá-
dek drobného písma.

DALIBOR.

Časopis

Jen frankované listy
přijímají se.
Rukopisy redakci zaslané
nevracejí se.

Předplatné přijímá admi-
nistrace v č. 147-I.
(Karlova ulice.)

Dopisy týkající se redakce
buďtež zaslány franko
p. dru Ludevítovi Pro-
cházkovi do č. 9
v Ječné ulici.

věnovaný zájnu světské i církevní hudby a zpěváckých spolků českoslov., zároveň pak
organ „Maticе hudební“

s četnými přílohami hudebními.

Redaktor:

Dr. Ludevít Procházka.

Vychází každý pátek.

Majitel:

Emanuel Starý.

Památné dni hudební.

17. ledna	1838	nar. Václ. Bohdan Bradský, sklad. — v Rakovníku.
"	"	1869 † Al. Veržjevič Dargomijžský, ruský sklad. op. — v Petrohradě.
18.	"	1811 I. provoz. G. Spontiniho zpěv. „Vestálka“ — v Berlíně.
19.	"	1819 uar. Kar. Vrátný, sklad. — v Praze.
19.	"	1832 nar. Ferd. Laub, slovut. houslista — v Praze.
"	"	1833 † L. J. F. Héroid, franc. sklad. op. — v Paříži.
"	"	1806 nar. Václ. Jindř. Veit, výt. sklad. český — v Řepnicí.
20.	"	1771 nar. Ant. Fabián Vojtíšek, sklad. — v Ratajice (u Kouřimi).
20.	"	1833 † Alžběta Mara, slovutná zpěvačka — v Révalu.
"	"	1870 I. provoz. Beethovenovy zpěvohry „Fidelio“ na českém jevišti v Praze.
21.	"	1766 uar. Vinc. Houška, výb. čell. — v Stříbře.
"	"	1870 I. provoz. Beethovenovy zpěv. „Fidelio“ na česk. jev. v Praze.
22.	"	1756 nar. Vinc. Righini, sklad. — v Bologni.
22.	"	1835 I. provoz. K. Reissigra zpěv. „Durandot“ — v Drážďanech.
"	"	1824 nar. Jos. Leop. Zvonar, sklad. a výt. theoretik hudební — v Kublově.
"	"	1871 † Stan. Duniecki, nadaný skl. polský — v Benátkách (vlašských).
23.	"	1848 † M. Roszavölgy, uherský sklad. v — Pešti.

O vývinu písně národní a jejím významu.

Sděluje V. Novotný.

(Pokrač.)

Zavedením všeobecného křesťanství v Čechách ujala se poznenáhlu v zemích celé koruny české latinská hudba církevní, ujaly se římské melodie a v dalších dobách vytratilo se vše ze živého oběhu co se až po ten čas ze staré doby kultu slovanského, Cyrillem a Methodějem zavedeného, udrželo.

Po ukončení století desátého, počíná v dějinách jak všeobecných tak i hudebních nová epocha tím, že v době té konečně zrušeno bylo veškeré spojení s hudbou dle antických vzorů tvořenou. Mocný proud ducha času stejným směrem propukl i v oboru jiných umění, zejména v stavitelství. Počíná tu vláda stylu románského; a jako tento zálibu má v nakupeň fantastické hojnosti zvláště tím, že staví věž proti věži, kůr proti kůru, že vyvádí chrám nad chrámem (základ kryptovní), tak jako styl tento rytmickou rozmanitostí sloupoví i pilířův nového oživení získal, tak jako podržením základní formy starokřesťanské basiliky tyto formy co nově a mnohonásobně rozčleněné reprodukovati dovedl: tak přišla i doba pro hudbu, jež na základě starokřesťanského zpěvu

gregoriánského a podržením formy jeho hlas proti hlasu, sbor proti sboru, motiv nad motiv stavěti počala. Polyfonní zpěv, současné zaznívání více hlasův v onom „jednosvorném rozdvojení“ jež nazýváme harmonií uveden byl nyní v obor hudby. K dosaždáním dvěma základním žvlům hudebním: melodii a rytmu připojil se nyní třetí živel: harmonie, nejskvělejší to výkvět na štěpu hudebním. Tím přetrhány jsou všechny tradice antické hudby na všechny časy — v druhém tisíciletí spěje hudba omladlá a pout antického živlu i všelikých těch doktrinářských, Boetiem páchnoucích formulek a cifer sprostěna na křídlech úžasného vývinu ku vlastnímu určení svému a stává se teprve nyní uměním nad jiné vznešeným.

Jak známo, očekávali na jisto všichni pozemšťané, že po skončení prvního tisíciletí nastane poslední soud a všeobecný zmar světa toho. Jaký zmatek, jaký postrach tu panoval, snadno si možno vyliciti.

Vše leželo tu ladem. Když ale poslední den 10. století uplynul zcela klidně a pokojně, noc a den, zima i leto pravidelně se střídaly jako dříve, zotavil se poznenáhlu svět z ouzkostí a strachů svých, nový život se tu probudil a hlavní, především jest obrácen zřetel k uměním: podnikány jsou stavby velkolepých dómů, zakládány jsou tu kláštery i mohutné hrady a tak se přiblížila ona epocha, v níž poesie vtělila se v život, a život vtělil se v poesii. Horlivost náboženská, nadšenost pro vše krásné, touha po činnosti a dobrodružstvích, po divcích a zázracích cizích krajin rozlítla národy západokřesťanské ku válkám křížáckým, k onomu obnovenému vydání Illiady i Odyssey křesťanského světa. Orient s okcidentem v zápasu novém! Zde poznali se blíže národové ti, kteří před tím i co sousedé si byli cizími, obzor jich náhledů o světě mocně se rozšířil, obrazy cizích krajin a mravy jich obyvatelův bez vlivu zajisté nezůstaly na mysl bojovníkův těch dobrodružných. I čeští rytířové a knížata účastnili se výprav proti nevěřícím. Dá se předpokládati, že ta-

kovýmto způsobem mnohá melodie řeckého původu do Čech jest přenešena. Vliv řecký (ovšem doby novější) jest po druhé již konstatován.

Tu rozvinul se v celé své romantické kráse stav rytířský, z něhož povstali nadšení „minnesingři“, kteří ačkoli především co básníci vynikali, přede nezanebávali umění hudební, jež ovšem sloužilo jim vždy hlavně k tomu, aby okrášlilo a k většímu lesku pozvedlo sestru poesii.

Známo, že i král Václav český dobýval sobě slávy věncův na Parnase „minnesingrův“. Na lid mělo počínání vznešených těchto poetických pěvců rozhodného vlivu; neboť záhy vidíme, že počestní občané a ctihodní řemeslníci po pánech se statně opičiti počali a když minnesingři vyšli z mody, nastoupili jich dědictví „meistersingři“, cech to velko-imaloměšťákův, kteří kuli verše a lepili k nim melodie dle jistých pravidel ve zvláštní tabulatuře naznačených. V zemích koruny české vyskytují se též tyto „meistersingři“ zejména v Praze, kde dalším Karlem IV. r. 1387 „Wappenrecht a Freibrief“. V 16. st. šířili se i do Moravy a Slezska. Jaký vliv měli nadšení „minnesingři“ na píseň národní, později uvidíme. Prozatím obrátme zřetel svůj ku zlaté době Karla IV.

Během 12., 13. a 14. st. vyvinula se hudba mensurální, k jejímž pěstitelům počítati musíme Hieronyma rodem Moravana (tractatus de Musica okolo r. 1220) a později světoznámého magistra Jana de Muris, jehož slavné jméno i v Čechách bylo s úctou vyslovováno. V 14. st. konsolidovalo se s učení mensurálním též umění kontrapunktu, dle něhož k jisté dané melodii druhá melodie se vyvíjela; však v lepším a vyšším smyslu než ono barské slepování melodií, jež s sebou neměly pranic společného. Dokonalé, důmyslné a v nejmenších jednotlivostech konsekventně provedené vyvinutí živlu mensurálního, přísně ohraničená taktovní znaménka, jasně označené tvary kadencí, pravidelné užívání dissonancí atd. to vše s největší určitostí prováděno jest v skladbách výtečných mistrův slavné školy nizozemské, která od r. 1350-1550 tedy po celá dvě století výhradně ovládala celou Evropu, ano která leskem svým zářila téměř až do 17. st., kde zvláště na dvoře pražském Rudolfa II. vedle mistrův vlášských velké vážnosti i Nizozemci požívali, jichžto skladby podnes zachovaně, naplňují nás úctou před dokonalým tím mistrovstvím ve skladbě polyfonní. Jmenuji z té doby zvláště Karla Luythona.*)

Před Nizozemci znamenitého vlivu zvláště za pa-

*) Karel Luython, byl dvorním skladatelem a varhaníkem krále Rudolfa II. a žil v Praze od r. 1582—1611. Z četných jeho děl zachovaly se pouze jeho mše „Collectio Missarum“ VII. v o c u m“, jež vyšly tiskem v Praze r. 1609 a jichžto jeden eksemplář chová c. k. univers. bibliotheka. Z jedné těchto mší provozováno Kyrie před dvěma roky při zkoušce ve škole varhanické, jež velebnou, na nejvyšší umělou svou kontrapunktikou vzbudilo všeobecný úžas. Mše tato budována jest na zajímavý cantus firmus: „Caesar vive, faxit Deus noster! Omnes gentes clamant: Caesar vive!“, kterýmž se patrně skladatel obrací ku královskému svému příznivci. Red.

nování Karla IV. dobyli sobě u nás Francouzové na poli umění hudebního. Podobně jako v Německu minnesingři vyvinuli se pod lahodným nebem jižní Francie tak zvaní „trobadors (od slova trobar, trouver“). V severním Francouzsku sluli „trouveurs“. V jejich melodiích panovala zvláštní zpěvná metodika, jež se od rituelního zpěvu gregoriánského úplně lišila. Zvláštní pozornosti tu zasluhují písně taneční, kdež se vždy tančící v kolo sestavili a za ruce se vespolek držíce (rondet de carols rondeau — srbské „kolo“ jest něco podobného) dle pevného rytmu zpívali a odměřeným krokem ku předu se pohybovali. Takovou taneční píseň zpívala obyčejně dáma solo, sbor tancujících pak s refrainem vždy vpadl. I ballada byla původně podobnou písní taneční, která původně často přímo ballet se nazývala. Adam de la Hale (kolem r. 1270) a Vilém Machaut (kolem polovice 14. st.) tvoří přechod od trouveursů k vlastním, z přísné školy vyšlým hudebníkům, kteří psali mnoho hlasné komposice veškeré. V Německu mezitím v 14. až do 15. st. vládla úplná nečinnost, vše umění hudební leželo tu ladem. Ne tak u nás; neboť podivuhodným způsobem objevuje se v Čechách již za doby Jana Lucemburského, minuv skokem celé Německo, francouzský „rondellus“. Bezpochyby že přinesl k nám tuto formu uměleckou dříve zmíněný Vilém Machaut, jenž co sekretář krále Jana do Čech provázal a zde mnoho let strávil (podobně jako onen Matyáš z Arrasu se synem Janovým Karlem IV. do Čech přišel a pražský dóm dle francouzského systému katedrálního vystavěl). V pražské universitní knihovně nalézá se jeden kodex, v němž napsán jest „rondellus“ z počátku 15. st. s černými špičatými notami v discantu a hrubými ligaturami v tenoru, kterážto notace ve zvláštní poznámce výslovně se nazývá francouzskou. Mimo to nalézá se tu traktát, jež si Václav z Prachatic, bezpochyby student či magister universitní dle principů Jana de Muris (jak sám výslovně podotýká) sestavil. Hudba jest v té době na nově založené universitě (jak známo, jest tato dle vzoru pařížské university 1348 založena) od magistrův i studujících pilně pěstována.*) Spojení, jaké udržovali panovníci z domu Lucemburského mezi Francií a Čechami nebylo pro poslední zemi bez blahodárných následkův; mimo jiné rozkvétalo tu i hudební umění v bujnosti nevídané: doba byla přízniva a přirozené hudební nadání národa českého hojně nalézalo podpory na vzorech francouzských, dle kterých sobě Čechové na základě starších tradic o umění hudebním, jež v národě byly dlouhým pěstováním zpěvu gregoriánského zakořeněné, vlastní vytvořili sloh, ba jisto jest, že by se v tehdejší době v Čechách byla vy-

*) Stanovy pražské university předpisují magistru, že dříve než se stane „skutečným“ musí poslouchati následující předměty: omnes libros majores physicae, logicam Aristotelis, Ethicorum, Politicorum, Oeconomicorum, sex libros Euclidis, Sphaeram theoreticam, aliquid in Musica et Arithmetica a. t. d.

vinula skvělá „česká škola hudební“ co důstojný pendent k slavné tehdejší škole nizozemské, kdyby býval skvělý onen život, za panování Karla IV. v plném lesku a bujně slávě se rozvinuvší, jakož i onen mohutný proud vzdělanosti, jenž na př. tehdá onu na nejvyšší podivuhodnou „českou školu malířskou“ vyvolal, poněkud déle ještě potrvati mohl. Bohužel propukly brzy na to pod Václavem, synem Karlovým, r. 1419 války husitské, jež zpusťily a rozšlapaly všecky skvělé naděje v zárodku. Jak skvělý rozběh tu byl na dráze započatého vývoje vlastního slohu v umění hudebním již učiněn, o tom zmiňuje se F. W. Arnold, jenž praví, že již před tím, než ona krvavá katastrofa vypukla, měli Čechové vlastní svůj národní katolický zpěv církevní i vynáší „krásu a konsekvenci“ jeho do nebe. Karel sám i arcibiskup Arnošt předními byli pěstiteli zpěvu církevního, jež zvelebiti hleděli všemožně; k tomu cíli založena jest především zpěvní škola pro jistý počet hochů, kteří nazýváni jsou „boninfanty“ (boni infantes). V té době povstaly ušlechtilé melodie: „Otče náš milý pane“ a „Vítej milý Jesu Kriste“, překrásná to píseň v třetím (frygickém) tonu.*)

Hlavním účelem všeho snažení bylo další povznesení zpěvu církevního, jenž za příkladem panovníka i rádce jeho arcibiskupského v tehdejší době s neobyčejnou jest horlivostí pěstován. Od doby té rostl počet písní, jež nejvíce biskupové, preláti i duchovní vůbec na český tekst skládali, téměř do nekonečna.

Již v nejstarších psaných zpěvníkách nalézá se pro každou slavnost, pro každý svátek svatých a světic jistý počet písní, které lid nejen v kostele, nýbrž i doma a na ulicích (před obrazy svatých) zpíval. Pokud to rým dovoloval, jsou texty k písním těm nejvíce zpísma sv. voleny.**)

Jako všude jinde, tak i u nás bylo umění hudební zdokonaleno nejvíce pomocí hudby chrámové; z té bral především lid látku ku svým vlastním melodiím, z té vykvetly též mohutné zpěvy národní nápotomních Husitův. Doklady zřejmé o tom, na jakém stupni dokonalosti stály zpěvy české doby tehdejší, podávají nám starodávné ty psané mešní knihy i zpěvníky (antifonaria musica, Psalteria, Imnaria missalia, Gradualia, collectaria), jež po vynalezení umění knihtiskařského v 15. st. pak mnohonásobně byly rozmnožovány. Tyto tištěné kancionály obsahují zdařilé, pravidelné a imponující věru melodie, jež by právem zasluhovaly většího rozšíření v době naší; jestiž to vzácný a skvělý odkaz dědův našich, kterého musíme si vážit tím více, poněvadž nám tím vzroste větší rozmanitost v nových tvarech a tím i rozšíří se dosavadní obor výrazu určitého. Ctihodný typus těchto zpěvů a jich klasický troj- i čtvero-zvuk

v oné době, kde v sousedním Německu se v bezedné tmě úplné nevědomosti blahodárné paprsky všeho umění ztrácely a na nejvyšší jednolhásý zpěv byl jaksi pěstován, zasluhuje spravedlivého obdivu. Škoda, že byla většina těchto melodií zubem času, ještě více však neobratnými varhaníky tak znetvořena, že jen zkušenému oku lze vypátrati čisté jednoduché jich obrisy.)*

Husitské války ovšem přerušily další pravidelný vývoj české školy hudební na základech uměleckých; však zpěv v dobách těch rozvášněných nikterak neklesl, ano naopak: Kdežto v hrůzné době té každý výkvět vědy a umění jest ničen bez milosti a šlapán v prach, vykvétaly tu podivuhodné zpěvy nábožné i válečné; jež zplodilo plamenné nadšení jakož i rozradostnění ze skvělých vítězství „božích těch bojovníků“. Husitské tyto písně jsou nejznamenitějším zjevem tehdejší doby a pilný jich pozorovatel bezděčnou musí býti naplněn úctou k horlitelům těm, kteří citům svým nejvroucnějším průchod zjednávali v tak velkolepých melodiích nejen divě rozvášněných, po pomstě volajících, zkrátka válečných, v nichž Táborité si libovali, nýbrž i v pokorných a bohu oddaných, jak to zvláště činival před tím sám mistr Hus, a po něm mnozí ctitelé a znalcové umění hudebního. Valnou většinu těchto písní husitských přijali nápotom co drahou památku „bratří čeští“ do svých kancionálů. U těchto totiž jako vždy u Husitův vyplňoval zpěv posvátný valnou část jich bohoslužby.**)

Pravá válečná píseň Husitův z dob nejbouřnějších nalézá se v pražském museu; ovšem že pochází onen výtisk písně té teprve z 16. st. Známa jest to píseň vojsk husitských: „Kdož jste boží bojovníci!“ Zpěv ten má v sobě cosi bezohledně rozhodného, příkrého — však předc prozrazuje charakter tehdejší písně církevní. Jest to ovšem oblíbeným již zvykem představovati si, jak Husité vždy před bitvou na kolena se vrhali, jak jeden z nich ve fanatickém rozčilení v momentu tom jakýsi tekst a spolu melodii improvizoval, jak celé vojsko v roznícení „s nebe spadlou“ tu píseň po něm zpívalo — a ejhle nová píseň tu stála hotova. Lessingovo (malíře) „Kázání husitské“ nemálo zajisté k představě podobné přispělo; ostatně dají se podobné věci v nějakém romantickém cyklu o Žižkovi atd. výtečně a působivě podati. Bohužel dokazuje právě zmíněná píseň válečná „Kdož jste boží bojovníci“, že velmi dobře ba důkladně vzdělaní hudebníci se starali v ohledu tomto o potřebu Husitův. Skoro se zdá, jako kdyby chtěl skladatel této melodie umělecký pravidelný vzor prvního církevního tonu podati, tak

*) Viz: Die Tonkunst in Böhmen von den ältesten bis auf die gegenwärtigen Zeiten von J. Ritter von Rittersberg. —

***) O nich praví Erasmus Rüdiger z Bamberka, učitel moravské obce bratrské v Evančicích († 1591) ve svém Proemio Libr. II. Paraphras. Psalmorum: „in canendi studio nescio an ecclesiae fratrum bohemorum non superent reliquos omnes? Neque enim scio, qui plus, aut tantum etiam canant laudum, gratiarum, precum et doctrinae, addam etiam, qui melius.“

*) Tato píseň jest náhodou zachována na desce Kodexu XI E. 2 v pražské knihovně universitní.

***) Vom Kirchengesange, von Voigt im 1. Bde der Abhd. der böhmischen Privatgesellschaft; Schönfeld, die alte Hilfe der Böhmen und Mährer, Prag 1808, str. 29-32, 83-84.

určitě pohybuje se tu zpěv mezi prvním druhem kvintovým a kvartovým ($D—a—d$), klesne přísně dle pravidla celý ton pod finalis D a končí na poslední. *) Husitský kancional, v němž obsaženy jsou troj-, čtyři- i pětihlasé skladby starších i novějších skladatelů českých (tam ex veterum quam ex recentiorum Musicorum compositione) uspořádal kolem r. 1573 Václav Rotarius (Kolár?), občan z Benešova. Velké se mu za práci tu dostalo chvály v jedné dlouhé latinské básni rozměru saphického. Že písně ty jsou husitské, o tom svědčí čtyřhlasá jedna hymna ku počtě Jana Husa, jakož i ostrá kritika o sněmu kosnickém. Texty jsou vesměs české; melodie překrásné, vícehlasé skladby vyznamenávají se čistou fakturou, jsou jednoduché a příležitostně jemně fagované. Jediný skladatel jest v té sbírce jmenován výhradně a sice Jan Trojan z Turnova (Turnonius), farář v Netvoři kol. r. 1581.***) Všecky tyto husitské melodie, ať již byly umělé či národní, povstaly, jak dokázáno a jak též přirozeno, na základě církevních tonin a na základě melodií těch či podobných, jež v oběhu byly před tím hlavně v zlaté době rozkvětu umění hudebního v Čechách za panování Karla IV. a syna jeho Václava. Doba obou těchto panovníkův jakož i doba husitská tvoří veledůležitou periodu u vývinu samostatné písně české, ovšem na základě západoevropské, zejména na základě římského chorálu a francouzských tvarů polyfonních. Za Karla bylo ovšem umění hudební pěstováno, jak jsem již dříve naznačil, v kruzích hlavně kněžských, mezi mistry a učenci; ve válkách husitských pak staly se výtečné jich práce umělecké majetkem celého národa.

Národní píseň tehdejší doby přijala ušlechtilé a v pravdě umělecké formy písní husitských. Že během času formy původní jsou dle vkusu národa měněny, toť patrné; že pak většina jich v neustálém tom proudu života odplula do krajů věčného zapomutí, aby místa učinila novým vetřelcům melodickým, to lze dosti jasně pozorovati na nynější písní národní. Proces ten si po všechny doby zůstane stejným. Stálý vývoj, stálá proměna do nekonečna! (Pokračování).

Rubinstein co skladatel oper, oratorií a symfonií.

A. V. Ambros.

(Pokračování.)

Porozhledneme-li se v široce rozložené zpěvohře „Feramors“ po momentech šťastnějších, tož přede vším jmenovati musíme konec prvního jednání — onen zpěv muezzina, jemuž sbor odpovídá způsobem psalmodickým, a ono mezi jednotlivé věty vždy vpadaající „Allah il Allah“. Zpěv princezny hindostanské (Lalla-Roukh) v II. jednání „O svatá noci“ stává se

v průběhu svém vroucím a náruživým, scena mezi Feramorsem a Lalla-Roukh, v kteréž spočívá těžiště celého díla, vzájemné jich vyznání lásky, plamenný žár obou milujících — to vše rozehrálo skladatele; v jiném okolí působilo by toto číslo zcela jináče; bohužel však jsme již tím, co předcházelo, příliš umdleni a rozladěni, abychom se dojmu tomu mohli zcela oddati. Bezprostředně předcházející, velmi dlouhá a nikoliv kratochvilná scena mezi Fadladinem a Hafisou zvláště unavuje. S tímto Fadladinem měl libretista patrně na mysli podobnou postavu groteskní a komickou, jakou jest Mozartův Osmin, avšak něco méně hranatou, neboť veliký vezír indický, i kdyby měl býti postavou groteskní a komickou, přec si bude zcela jináče počínati než pouhý strážce zahrad pašových. Kdyby veliký vezír Kara Mustafa deset minut před tím, než byl strangulován, zrovna tak byl zpíval jako zde veliký vezír Fadladin, ani dost málo bychom se nedivili. Skladatel také nečiní ani nejmenšího pokusu, aby Fadladina ilustroval hudbou komickou a takto úloha ta dokonce není komickou, nýbrž prostě zdlouhavou. Balada, kterouž Feramors zpívá v 1. jednání, vyniká jednotlivými krásnými tahy, skladatel vyličuje těch 62 veršů (možno-li vůbec nespořádané ty tvary nazvati veršemi) verš za veršem, obraz za obrazem, se vši svědomitostí a láskou — avšak právě proto jest celé toto číslo až k nevíře roztrhané a beze vši jednoty; a činí-li Lalla-Roukh zpěváku tu poklonu či vyznání, že píseň, kterouž právě zpíval, ji pronikla jako „kouzlem“, tož s ní sotva budeme moci souhlasiti.

Co však říci máme o písni Hafisy v třetím jednání „Ty milý závoji“? Je-li možno, že může takový muž jako Rubinstein co's podobného napsati, aniž jej jeho genius výstražně zatáhne za rukáv? A jak si to lze vysvětliti, že skladatel, jehožto hudba instrumentální zhusta až v nejhlubší naší duši vniká, slovy tekstu, které hudebním rouchem přiodíti má, pozbývá vši volnosti tou měrou, že se zdá, jakby veškerá jeho schopnost vynalezavosti melodické byla ochrnula? Jsouť lidé, kteří vytýkají Richardu Wagnerovi nedostatek melodie — nuže, nechť si poslechnou „Feramorse“! —

S pravou rozkoší, právě s radostným výkřikem desíti tisíců Řeků „thalatta, thalatta!“ — vítáme symfonii „Okeán“. Zde nalzáme bujnou, kvetoucí sílu tvůrčí, významuplný cit hudební tak bohatě rozvinutý a účinek tak mohutně stupňovaný — zejména v první větě — zde povznáší se skladatel, jako sotva kde jinde, k sluneční výši Beethovena. Podivuhodno dosti, že chod myšlenek v symfonii „Okeán“, hledíme-li k celku vůbec, se zcela podobá onomu v Beethovenově — — pastorální symfonii. Cítím, že musím výrok ten také doklady stvrditi a chci se o to pokusiti. U Beethovena nalzáme tento chod myšlenek: nazývá první větu „Vznikání radostných pocitů při příjezdu na venkov“ — v té opojné rozkoši, kterouž vyslovuje tato věta, otevírá se nám takořka na vše strany do dálí květnatá krajina, cítíme takořka, že se ztrácíme v tom široším a krásném světě — zde

*) Viz Ambros III. 418.

***) Tento (valně již ošumělý) kodex nalzá se v knihovně pražské školy varhanické. —

jest jen jaksi vyznačeno místo děje pro další ještě výjevy. Rovněž tak podává nám Rubinstein v první své větě jenom obraz okeánu, co dějiště dalších výjevů, velikánský to obraz přírody! Kdežto by nás snad mnohý jiný skladatel hned z počátku byl uvrhl do okeanu atlantického nebo do tichého moře, počíná Rubinstein, jako Beethoven, zcela skromně a prostě, uvádí nás jako tento hned prvním svým šťastně vynalezeným motivem v pravou náladu a stupňuje tento dojem, jako Beethoven, vždy větší, vše přemahající mocí. V druhé větě „U potoka“ vystupuje u Beethovena již reflexe, kdo to může býti jiný než osamělý nějaký poutník (myslím, že Beethoven sám), vedle hrčícího potůčku pod zelenou klenbou stromů, v libém údolí (mezi Nussdorfem a Grinzingem lze je viděti in natura!) se procházející, v myšlenkách pohřížen a naslouchající sterým hlasům přírody, jež kol něj se ozývají. Rovněž tak i Rubinstein v druhé větě oddává se snivé reflexi — vidím jej samého, nakloněného přes zábradlí korábu, pod širým nebem hvězdnatým, otec „Okeanos“, zdá se, že spí a sní, avšak jakmile sebou hne a ze spaní mumlá, tušíme již zděšení hrůznou sílu přírody! Z údolí přichází Beethoven v „veselou společnost venkovanů“ — místo v osamělém poutníku shlížíme se v lidu, reprezentujícím zároveň veškeré člověčenstvo v rozkoších máje tonoucí. Jak tančí, jak si výskají, jak komicky a jakým hlukem náhle vpadne dvoučtvrtní takt! A Rubinstein? Venkovanů na moři není, avšak námořníků. Hoši na palubu mají veselý den — tančí také: vyjímají se jako mrožové při dobrém rozmaru. Beethovenovi venkovani jsou zrovna graciosní proti těmto divoce dupajícím a nevázaně hopkujícím druhům. Hranatý, zdravý humor této věty jest ve svém způsobě pamětihodný. Beethoven přeruší tanec bouří, připomínající křehkému lidu jeho málomocnost naproti rozpoutaným silám přírody.

Tato bouře (jedna z nejpodivuhodnějších to vět Beethovenových) jest rozhodou a katharsí pastorální symfonie. Rubinstein — ten přec zcela dle zákona analogie přinese bouři na moři! Vidíme v tom důkaz nejjemnějšího pravého smyslu uměleckého a básnického, že neučinil tak. Bouře na okeánu, po všem, co již předcházelo! — skladatel cítil příliš dobře, že po nejohromnějším nemůže přijíti ještě něco ohromnějšího. Umělecké dílo má své meze, jemnocitný umělec věděti musí, jak dalece jich šetřiti nutno jest. Místo bouře přináší Rubinstein dvě vložené věty, jednu krásnější než druhou: prvnější, pomalou, krátce nadepsati bychom mohli „Vítr a vlna“ — druhá jest duchaplné, v rozmaru svém velmi živé a zároveň ušlechtilé scherzo, kteroužto skladatel dřívějšímu surovějšímu rozmaru námořníků velmi důmyslně replikuje. U Beethovena obracejí se zraky po bouři vzhůru k nebesům, překrásná, velebná modlitba díků zakončuje celé dílo. S osvěženým dechem v širé přírodě započalo, s nejvyšší ideou, kterouž člověk chová, končí. Na moři takového připomínání nejvyšší bytosti není zapotřebí — šumění vln jest zvukem varhan, věčné hvězdy jsou svícemi oltářními, co kadidlo vystupují husté

mlhy, co záclony oltářní přilétají oblaka! Tu vše jest velebným chorálem a dojímavě končí jím Rubinstein poslední větou.

Rubinsteinova symfonie jest hudební básní v nejvyšším smyslu toho slova; zcela s právem zavrhl skladatel naznačující nadpisy nad jednotlivými větami, není jich nijak zapotřebí, dílo mluví samo za sebe a samo sebou. Hudebních kras čítá v pravdě bez počtu — nelze právě na každou jednotlivost prstem ukázati, zmiňujeme se zde pouze o jedné: jak čarovné, romantické kouzlo mluví z vedlejší věty prvního dílu! O důmyslných a účinných kombinacích instrumentálních bylo by věru lze, napsati celé pojednání.

(Pokračování.)

Z ciziny a Rakouska.

***Ze Sondershausenu. (Pův. dopis.)* V předešlém dopisu svém z roku minulého popsal jsem vám zdejší čilý život hudební ze sálu koncertního, kterýžto sál se liší od jiných tím, že v parku knížecím na způsob arény bez příkryvky jest vystaven, tudíž velmi pohodlný pro koncerty pořádané v letní době. Tak zvané tyto „Loh“-koncerty slavného jmena po celém okolí nabyly, nejen překrásným uspořádáním zevnějším, nýbrž zvláště tím, že zdejší dvorní kapelník p. Erdmannsdörfer s uznáníhodnou delikátností sestavoval programy, v nichž nebyli zastoupeni pouze klasikové a romantikové dávno uznání, nýbrž hlavně a převážnou většinou novoromantikové, mistři to školy sestavivší se kolem slavných dioskurů Wagnera a Liszta. Počinání takové při sestavování programu zasluhuje vši chvály i úcty; neboť kde se má v mladém skladateli nabrati chuť k novému tvoření, když většina hudebních ústavů a zvláště konservatoře zavírají před ním dvěře, hoviče pohodlné reakci tím, že nepřipouštějí k provozování nic jiného než skladby již dávno zesnulých mistrů, tak jako kdyby teprve smr skladatelova pečet dokonalosti na jeho skladby vtiskla. Má-li se mladý skladatel povzbuditi k výtvorům novým, musí se skladby jeho prováděti — avšak i vkus obecnstva se tím nemálo tříbí; neboť pakliže obecnstvo čte na programu stará jména skvělého zvuku jako ku př. Mozart, Beethoven, Šuman, tu si myslí: „to musí býti dobré“ — nač se tedy s úsudkem namahati? Poslouchá se tedy jedním uchem. „Vždyť je to Beethoven, toho umím už nazpamět — a zde je Šuman, to mi též známo, krásné je to — vždyť to psal Šuman. — Tak bezděky obecnstvo zpožodí ve svém úsudku. Pakliže se ale objeví nějaké nové jméno na programu, aj jaká to čílost v obecnstvu, jaké napnutí, jaké rozebírání detailů, jaké to porovnávání ze staršími mistry. Tak se brousí vkus, tak se tříbí náhledy! A proto musí býti každý nepředpojatý úctou neobmezenou naplněn před mužem jakým je Erdmannsdörfer, jenž vzdělává obecnstvo a mladé nadané síly ku dalšímu tvoření pobádá. Neškodilo by, aby sestavovatelé programů všude příklad sobě z mistra toho vzali! — Novým rokem započala u nás divadelní představení. Hrá se čtyřikrát týdně a zejména zpěvohr věnuje se veliká pozornost. I na tomto poli počíná si výtečný náš kapelník se stejnou obezřetností a neodehrává jak to opět na mnohých operních ústavech zvykem, pouze staré mistry, nýbrž v jistém pořádku a dle pevného plánu pořádá repertoire, kdež střídají se starší mistři s mladšími zejména s Wagnérem. Z vlašských zpěvohr podržel pouze „Tella.“ Občas odbývají se zde též dvorní koncerty. Tak provedena jest tu 3. ledna překrásná Šumanova kantáta „Ráj a Péri.“ Představení toto zasluhuje zvláště proto větší pozornosti, poněvadž tu v čele solistův stála princezna Eliška ze Švarzburgu. Hlas její nelze sice „velkým“ nazvati, však za to honosí se výtečnou školou a zvláštním lahodným timbrem. Mezzavoce její věru uchvacuje něžnou kyprostí v jemném rozdychování tonu. Vůbec musím své udivení vysloviti nad hudební vzdělaností celé naší knížecí rodiny. U kte-

rého dvora bylo by lze skladbu takovou, jakou je Šumanova „Peri“ v solových hlasech provésti beze vsí cizí pomoci, jen od členův rodiny knížecí? Budoucně více o našem hudebním životě! Ku konci musím ještě podotknouti, že kapelník Erdmannsdörfer se velmi intresuje o pražské poměry, jakož i o čilém ruchu mezi vašimi skladateli. Prozatím jsem jej seznámil se Smetanovou „Prodanou“.

** *Z Petrohradu.* F. G. Národní opera jaksi pokulhává. Zdá se skoro, že repertoire její se stává neustále tím chudší, a sušší, čím více původních ruských oper v novější době se vyskytuje. Nadarmo čekají díla od Rubinstejna, Čajkovského, Musorgského a jiných domácích skladatelův na konečné provedení v Petrohradě, když byla před tím šťastně před posuzovacím komitě obstála a byla uznána za schopnu ku provozování. V celé zimní saisoně byla jen jedna jediná novinka provedena a sice opera „Jermak“ od Santise.*) Ze starších oper ovšem především Glinkovy se prováděly, ba i na „Hugenoty“ opět jednou došlo, což jest v první řadě zásluhou výtečného a ze všech stran věru zbožňovaného krajana našeho „Palečka“, jenž vyvolil si operu tu ku své benefici a zpíval v ní úlohu „hr. St. Brise“ jako vždy se všemi přednostmi znamenitého a v každém ohledu „na nejvyšší vzdělaného umělce“, jak praví prof. F. Amincin ve svém referátě. — Poněkud utěšeněji vzkvétá život hudební ve zdejších koncertech. Zvláštní pozornost tu vzbudily produkce zdejšího smyčcového kvartetu tím, že brán zřetel převážnou většinou na novinky cizích i domácích mistrův. Mezi těmito opět zasluhuje zvláštní pozornosti ve čtvrtém soirée provedený kvartet z pera našeho genialního Nápravníka. Bude Vás to snad bavit, podám-li o této skladbě ve výtahu úsudky některých zdejších vynikajících kritikův hudebních. J. Johannsen píše: „Nový kvartet našeho ctěného kapelníka ruské opery p. Nápravníka zahájil krásný ten večer. Jest označeno dílo to op. 16. č. 1. E-dur. Z udání „č. 1.“ se dá souditi, že máme tu k očekávání celý cyklus nových kvartet pod týmž odznakem op. 16., ku jichž uveřejnění, pakli souditi smíme dle tohoto čísla prvního, s největší radostí pohlížeti můžeme. P. Nápravník podal v tomto kvartetu dílo, jež hned při prvním poslechnutí uchvacuje a celou duši posluchačovu zaujímá. Originelní themata, obratné spracování jich, bohaté a často překvapující modulace průhledná jasnost forem, lahodnost celku, noblessa slohu — toť jsou nejhlavnější známky oné komposice, kteréžto mnohé podivuhodné rytmy rázu věru neobyčejného dodávají. Co se instrumentace týče, pakliže ohledem na smyčcový kvartet se tak vyjádřiti smíme, tož jest tato zvláštní a rozeznává se od obyčejného užívání oněch čtyř známých smyčcových nástrojů tím, že mnohé dvojchmaty a průvodní figurace působí s takovou plností a zvučností tónů, která čistému vlastně jen polyfonnímu slohu kvartetnímu dosud známa neoyla. Mnohá místa činí dojem v pravdě orchestrální, tak že se zdá, jakoby chtěl skladatel vyjádřiti pomocí čtyř nástrojův totéž, co vlastně pro orchestr myšleno bylo. Onen dojem, jež první poslechnutí skladby té na nás učinilo, precizujeme ještě v tom smyslu, že skladba ta se nejen těmito zmíněnými více zevnějšími přednostmi vyznamenává, nýbrž že i jednotný, souvislý a charakteristický obsah, pln vřelé nálady upřímné chvály zasluhuje. P. Nápravník vynalezl několik zcela nových zvukových efektů v kvartetu smyčcovém, jež jsou právě tak krásné jako překvapující. Tak působí tu mnohdy viola takový dojem, že by člověk téměř věřil v prvním okamžiku, že tu přídušený zvuk lesního rohu zaznívá. Podobným způsobem vyvádí i časté „pizzicato“ na mnohých místech dojem podivuhodný. Intresantní a krásná skladba ta těšila se jak pečlivému nastudování se strany umělcův tak i bouřlivému potlesku po každé větě, jenž dosáhl nejvyššího stupně nadšení po rozkošném, humoristicky laškových „Allegretto vivace, Serenata“. Podobnou chválou oplývá též referát prof. F. Amincina, jemuž se též „velmi krásná, něžná, pikantně instrumentovaná „Serenata“ (2. věta) s úchvatným efektem „sordinovým“ v závěrku nejvíce líbí. Pak chválí krásnou kantilenu prvních houslí v „Larg-

ghettu“ a celou první větu pro důkladné propracování. Poslední věta se mu zdá být, vdor tomu, že v národním jest provedena tónu, poněkud chudší předešlých vět.“ Celkem možno nazvati novou tuto skladbu Nápravníkovu vydatným obohacením kvartetní literatury slovanské.

** *Mendlova hudebního konverzačního slovníku* právě vydán byl tiskem 33. a 34. sešit, obsahující články: „Galle Daniel — Gesangbuch“. Zvláště upozorňujeme na zajímavý článek: „Gesang“ z pera výtečného v tom oboru znalce G. Engla.

** Bývalý chovanec pražské konservatoře a rodák Jičínský, mladistvý houslista p. Markus, v krátkém čase sobě získal v Inomostí, kdež u tamnějšího divadla zastává místo ředitele orchestru, obecné přízně co nadějný a velmi snažlivý umělec. Vystoupil nedávno v Bruchově koncertu s úspěchem skvělým. Tamější hlasy kritické zejména chválí krásný a výrazný jeho ton i uhlazenou techniku.

** *Z Vídně.* K Grillparzerově dramatu „Libuše“, kteréž tyto dny provozovati se má v dvorním divadle, složil zcela novou hudbu Fr. Doppler, skladatel oper „Ilka, Vanda, Judia“ atd, v kteréž upotřebil a s velkou obratností spracoval motivy z českých národních písní.

** Členům orchestru c. k. dvorní opery vídeňské dostalo se příjemného překvapení k novému roku, zvýšeny jim platy o 35% od 1. ledna b. r. počínajíc.

** *Jednota pro bádání hudební v Berlíně* rozesílá právě svým členům 2. sešit I. svazku velmi zajímavé sbírky Jana Otta „115 weltliche u. einige geistliche Lieder von den bedeutendsten Meistern des XV. und XVI. Jahrhunderts.“ Obsahuje čtyřhlasé zpěvy L. Seuffla, Oswalta Reytera, J. Müllera, M. Eckla, Jindr. Jsaaca a Tom. Stoltzera.

Kronika zpěváckých spolků a hudebních jednot.

** Dnešním dnem započnou v místnostech pražského „Hlaholu“ zkoušky ku pěvecké zábavě, která jest na den 7. března t. r. ustanovena.

** *Z Jičína.* (Pův. dop.) Téměř celé půletí leželo pole hudebnické u nás ladem, i panovala jakási zmalátnělost a netečnost. Nemálo k tomu přispěla okolnost, že rychle po sobě dvě divadelní společnosti u nás dlely, jichž představení velmi čteně se navštěvovala, — i nezbývalo věru ni času ni místa k odbyvání jakékoli zpěvácké neb vůbec hudební produkce. Když konečně Švandova společnost Jičín opustila, uspořádala dívčí pěvecká jednota „Ludiše“ ve prospěch chudých žaček dívčí školy Jičínské dne 11. ledna produkci, jež vzhledem k účelu dobročinnému hojně návštěvy došla. Co však obecenstvo, jež tentokráte s největší částí ze vzdělanějších kruhů sestávalo, nemile překvapilo, byla okolnost, že všecka čísla programu jen zpěvy obsahovala; i divil se každý jednotvárnosti tohoto sestavení. Proč to? Což nemá Jičín ani jedné umělecké síly, která by aspoň jedním číslem vypomohla? Nečítá-li Jičín dost osobností, zvláště pleti krásné, na pianě výborně vycvičených? A piano stálo beztoho na podium ku provázení některých čísel! Mluvílo se též s velikou jistotou, že chová Jičín ve svém lůně výtečného cellistu, ba tvrdilo se, že ten večer mimo program vystoupí. Avšak

*) Podrobnou zprávu o ruské této novince dramatické přinese v jednom z příštích čísel z pera p. Aleksandra F. Amincina, profesora na konservatoři petrohradské. Red.

nestalo se. A když již jen samý zpěv býti musil, proč jsme nesměli slyšeti aspoň nějaké solo pro jeden hlas? Proč nás aspoň sl. Tammova, o jejímž stálém pokroku jde jeden hlas a jež i na divadle s velkým úspěchem vys'oupila, přednešením dojemné nějaké písně nepotěšila? Než dosti těch stesků, — ač jsou jen ohlasem obecnstva —: přikročíme k produkci samé. Nejzdařilejší skladbou byl zajisté „Láska“, smíšený sbor od Pauknera, i byl také velmi dobře a s náležitým odstiňováním proveden; škoda jen, že solové kvarteto uprostřed vložené s účinkem se valně minulo, neboť hlasy nebyly vždy souzvučné. I chceme při té příležitosti na dvojí obtíž ředitele pěvecké jednoty upozorniti. Povinnost k naslouchajícímu obecnstvu vyžaduje na řediteli, aby sola, jež ve sborových skladbách se nalezají, vždy od dvou osob naštudovati dal, aby nepřišel do rozpaků, kdyby solista náhle ochuravěl. Těžko to provést u mužských spolků, ale u dám jsou obtíže téměř nepřekonatelné. Zde panuje rozsáhlá řevnivost a kandidátek k solovým zpěvům je téměř tolik, co členů jednoty vůbec. I tu aby anděl požadavkům všem vyhověl! Ohled k obecnstvu však žádá, aby solisté i libým, zvučným hlasem i pevností ve zpěvu i dobrým přednešením se vyznamenávali. Komu jedna z oněch podmínek chybí, nechať sám ze solových zpěvů se vyloučí. Avšak lehký to říci co pravidlo: ve skutečnosti nechce zvláště v dívčích spolcích žádná se naučiti nějakému solu, o kterémž ví, že je jen v času potřeby zpívati má, a každá chce sama o sobě vystoupiti, přičemž ovšem nehledí na to, je-li k tomu způsobila; nestane-li se jí po vůli, jest uražena a buď ze spolku vystoupí aneb při produkci vzdorně ani hlasu ze sebe nevydá a pěveckou úlohu svou ani ústy nehýbajíc pouze — odstojí. I při této produkci obecnstvo dobře to pozorovalo a všelicos o „němém zpěvu“ prohodilo. — Slyšeli jsme dva solové kvartety smíšené: „Byly dvě boží myšlenky“ a „Umlklo stromů šumění“, oba od K. Bendla. Báseň první skladby jest cituplná a Bendl ji něžnou hudbou obdařil. Provedení bylo slušné, zvláště pak druhé kvarteto obecnstvo k vyvolání účinkujících rozjařilo. Ženské sbory („Růže sem“ od Bendla, „Jaro“ a „Otázka“ od Hřímálého) nepronikly v obecnstvu, ač byly dobře přednešeny; zvláště „Otázka“ málo soucitu nalezla. „Kytice z národních písní slovanských“ pro mužský sbor od Tovačovského obecnstvo valně uspokojila a bouřlivým ukončením (polským mazurkem) vřehledě rozčilila. Bendlova transkripce Mendelssohnova dvojpěvu „Pozdrav“ u smíšený sbor dokončila jednotvárnou produkci, která ovšem jen 1½ hodiny trvala, načež započala volná taneční zábava.

R.

Zprávy z Prahy a z venkova.

* První naší přílohou hudební (osmistránkovou), kterouž příštímu číslu přiložíme, doufáme se ctěným svým odběratelům zavděčiti, podávajíc jim scénu z nejvelkolepější dosud opery domácí, ze Smetanovy „Libuše“ totiž „Přemyslův“ zpěv, v němž jeho lásce k „Libuši“ a zápalu pro vlast a národ dán jest výraz tak poetický a nadšený. Nepříznivé poměry našeho divadla dosud nepřipustily její provozování, zakládáme si na tom, že obe-

censtvu svému podati můžeme z vlasteneckého tohoto díla, v němž se genius skladatelův dosud nejvýše povznesl, aspoň malý, avšak skvostný úryvek, z něhož dostatečně lze poznati, na jakých základech spočívá celé dílo.

* Pražská jednota Wagnerovská odbývala dne 6. t. m. svou valnou hromadu za předsednictvím svého starosty prof. Liebleina, rektora něm. polytechniky. Z jednatelské zprávy vyjímáme následující: jednota čítá 70 členů, měla v minulém ročníku příjmů 1453 zl. 50 kr. a výdajů 1227 zl. 27 kr. a jest majitelem jednoho patronatního listu v ceně 300 tolarů (k budoucím představením „Nibelungů“ v Bayreuthě) a několika partitur. Že jednota nemohla více účinkovati, toho vinu sluší prý hledati v nepřízni, s jakouž se potkala u rozhodujících faktorů; tak jí bylo na př. k zamýšlenému vzornému představení „Lohengrina“ německé divadlo a ku koncertu spolupůsobení konservatoře odepřeno. Nově do výboru skoro jednohlasně zvoleni jsou: co st. p. rektor Lieblein, co náměstek jeho: p. Joz. z Portheimů, co pokladník: p. Med. Dr. Nickerl, co tajemník: p. K. Kulhánek, co kontrolor: p. Dominicus, dále dr. Bachmann, Hampl, dr. John, Kaufmann, Prokš, Reinizer, dr. Šenkl a Vanka.

* Resignací p. Jana Aug. Starého, nově jmenovaného ředitele kůru u sv. Ducha, na místo varhanické u sv. Vojtěcha, patronátu to obce pražské, uprázdněno jest místo toto i bude naň vypsán konkurs na 14 dní. S místem tímto spojeno jest slušné ročních 120 zl.

* *Koncertní produkce* ve prospěch ústř. pokladny k podpoře onemocnělých strojníků pražských odbývá se dne 17. t. m. o 4. hod. v sále Žofínském, v nížto spoluúčinkují salonní pěvci čeští, sl. Racenbekova, pp. Loskot a Šebesta.

* *P. JUDr. Fleišman*, místopředseda „Hlaholu“ pražského, oznamuje oběžníkem, že advokátní svou kancelář otevřel na Smíchově v č. p. 284.

* Výtečný pianista a rodák pražský, František Bendel, hodlá v letošní době postní zavítati do Prahy a uspořádati zde koncert. Tentýž vzdělal se v zdejší ústavě Prokšově a dokončil svá studia pianistická u mistra Liszta. Po delší již dobu žije co učitel piana v Berlíně. — Také sl. Mary Krebsova opověděla se již pro postní sezonu. Z domácích pianistů uspořádají samostatné koncerty p. Karel Slavkovský dne 21. února a sl. Lilli Strikova dne 22. února b. r.

* Dnes o 5. hod. odpo. odbývá se II. zábava pro milovníky komorní hudby v sále konviktském. Na programu jsou: kvarteto do es-dur, č. 4. od Mozarta, sonata pro klavír a housle, op. 73. od J. Raffa (pp. Benovic a Smetana) a kvarteto do a-dur op. 41. č. 3. od R. Šumana.

* Z mnohých stran učiněny k nám dotazy, jakým způsobem by bylo lze chorální zpěv staročeský v lidu našem s větším úspěchem než dosud šířiti. Poukázali jsme již několikráte k výtečné pomůcce v tomto směru, totiž k bohatému „Kancionálu sv. Janského dědictví“, k němuž vydán zvláštní „Hlas varhan“ a z něhož učiněn pro praktickou potřebu lidu výbor nejlepších chorálů v malém kancionálku, vydaném nákladem kněhkupectví B. Stýbla. Poukazujeme zde však ještě na výtečné dílo zvěčnělého našeho J. L. Zvonaře, jež do-

sud bohužel nedošlo onoho povšimnutí a ocenění, jaké zasluhuje pro vlastní cenu svou i pro důležitost věci samé. Jest to jeho chorální mše, vydaná v Praze u Jana Hoffmanna pod názvem: „Zpěvy ku veškerým částem mše svaté“ a „blažené památce sv. Cyrila a Methoda, blahověstů slovanských“ věnovaná. Zpěvy tyto vyňaty jsou vesměs z staročeského kancionálu a upraveny způsobem, že je může lid a mládež školní zpívati v jednozvuku s průvodem varhan, neb menší sbor na kůru čtverohlasem aneb lid v jednohlasu a menší sbor na kůru čtverohlasem střídavě. (Cena 1 zl. 60 kr. part. i hlasy.) Jakým zdarem si J. L. Zvonař při práci té počínal, netřeba dokládati, bylť právě v tomto oboru znalcem i umělcem výtečným. Kéž by tato slova naše obrátila pozornost na dílo toto, jež vydatně by vzkřísiti mohlo hříšně zenedbávaný staročeský chorál v chrámech našich! —

* S dobrou nadějí pro budoucí zdar reformy chrámové hudby naplňuje nás, žeť i na našem venkově již se vyskytují mužové, kteří, oprávněnost její nahlížejíce, jednak odstraňují z kůru poznenáhla vše, co se nesrovnává s důstojností hudby chrámové a s liturgickými předpisy, jednak zavádějí, co zřejmě zákon církevní ustanovuje. Jmenujeme zde prozatím ve svém povolání velmi čilého ředitele kůru v Berouně, p. Nešvera, jenž zavádí nejen již responsoria, přísně dle misálu p. J. Foerstrem vydaná, leč také již přípravy koná k zavedení mše gregoriánské.

* Dcera Jana Nep. Štěpánka, dramaturga a ředitele divadelního, jenž r. 1844 zemřel, Antonie Štěpánková, dříve slavená zpěvačka, zemřela v Praze v stáří 53 let.

* *Z Mělníka.* (Pův. dop.) Pan J. Bukvic, ředitel zdejšího kůru, uspořádal dne 6. t. m. koncert, jehožto program zajímal svou pestrostí i zdárností svého provedení. Měli jsme již jednou příležitost, zmíniti se v listech těchto co nejpriznivěji o virtuositě p. koncertisty na pianě; osvědčil i tenkrát, že umí vládnouti výborně nástrojem svým, zejména v Drejšokově koncertantní skladbě, „Liquiétude“ zvláště pak v „presto capriccioso“ (e-moll) od Mendelssohna. Mile překvapilo nás první vystoupení hudebního sboru pp. ochotníků, jenž ouverturou k „Bílé paní“ od Boieldieu-a koncert zahájil. Počínali si statečně i přejeme k dalším jeho výkonům hojného zdaru. Zpěv. spolek mužský zdařile přednesl „Naši novou“ od Bukvice a „Starý rek“ od Slavíka. Potěšitelným nám byl zjevný pokrok ženského sboru, jenž cituplně zapěl dva dvojsbory. Dále zdařile přednesly sl. Bodlakova a p. Štumf dvojpěv ze Spohrova „Fausta“, vroucně pak zapěla sl. A. Vaněrova s p. Šťastným dvojpěv z „Prodané nevěsty“ (2. výst., 1. jedn.). Arii Silvy z „Ernani“ od Verdi-ho, s úspěchem přednesenou panem Valentou a deklamací pí. Vinklerové byl program vyčerpán. Jak p. koncertistovi tak i všem spoluúčinkujícím dostalo se se strany vybraného obecenstva hojné pochvaly. Pan Vykysal, jako vždy, ochotně propůjčil svou místnost jak ku zkouškám tak i k produkci. —

* *Z Rokycan.* (Pův. dop.) Že výkony našeho oblíbeného „Záboje“ i v širších kruzích docházejí za-

slouženého ocenění, dokazuje nám dopis uveřejněný v čísle 2. ctěného listu „Dalibora“, v kterémž neznámý nám dopisovatel v celku dosti obratně výkony téhož v koncertu dne 28. prosince minulého roku odbývaném posuzuje. My jsme byli též produkci této přítomni a v mnohém s panem dopisovatelem úplně souhlasíme, avšak vytýkati mu musíme, že ve svém referatu v některých věcech příliš přísně posuzoval, kdežto na druhé straně některé nedokonalosti pláštíkem mlčelivosti zahalil; tak zejména máme za to, že Pauknerův sbor „Poslední sklenka“, který se již i co do formy, i co do obsahu do vážného programu koncertního nehodí, nebyl s tím zápalem, jakéhož vyžaduje, přednesen, aniž od obecenstva s přílišnou pochvalou přijat, naopak zase máme za to, že solo sopranové v Bendlově trojhlasém ženském sboru „Zpěv vil nad vodami“ na venkově snad nikde s takou něžností a spolu správností zpívati bychom neuslyšeli, jako u nás, zvláště místo, kde královna vil v pianissimu pje:

V olšině slavík na břehu dli,
Ze stínu k řece toužebně zří,
Jak svitem luny postříbřená
Houpá se slasti rozvlněná.

nás svým jemným a cituplným přednesem hluboce dojalo. Ostatně s přáním páně dopisovatelovým ku konci referátu pronešeným úplně souhlasíme a pouze si přejeme, aby „Záboj“ k vůli rozmanitosti a pestrosti i také písni péči svou věnoval.“

xyz.

Česká zpěvohra. 12. ledna „Javotte“ — 13. ledna „Vilém Tell“.

„Javotka“ tuším, tak již u nás zdomácněla, že nebude třeba šířeji se zmínovati jak o zdařilých výkonech jednotlivců, tak o celku samém. Lehký její genre a v celku dosti ušlechtilý směr udržuje jí v širším obecenstvu dosud dosti přízně; k úloze titulní počínala si sl. Sákova opět s obvyklou rutinou i manýrou. Sl. Hanušova poutala ladným zpěvem i zjevem. Šprýmy p. Krössinga a p. Mošny našly opět vděčného obecenstva dosti. — V „Tellu“ největší pozornost opět na se obracel výtečný výkon p. Lva v úloze titulní, zejména úchvatně účinkovala opět velká jeho scena s Geslerem. Většina účinkujících solistů mužských jinak zápasila s lehkou indisposicí. V úloze „Melchthala“ poprvé vystoupil p. Mareš. Jadrný, ušlechtilý jeho hlas i přednes výrazný dodaly důležité úloze té mnohem vyššího významu. Velmi působivá byla scena na Rütli, méně šťastné bylo terceto předcházející. Zpěvohru řídil tenkrát místo ochravného p. kap. Smetany p. kap. Čech, což zajisté neopominou „Hud. listy“ zase svědomitě registrovati. xx.

Listárna redakce.

P. K. R. v Lipt. Sv. Mik. Obdrželi jsme i zodpovíme dopodrobna všechny otázky v zvláštním listu. Příspěvky a korespondence Vaše budou nám velevítány.

P. L. B. v Kr. Quousque tandem? —

P. F. G. v Petrohradě. Srdečné díky. Byli jsme radostně překvapeni.

P. dopis. v Rokycanech. Popřáli jsme milerádi místa Vašemu dopisu, jsouce vždy hotovi, i různým náhledům, pak-li jen k věci hledí, listu svého propůjčiti.